

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 cr., pe trei luni 1 flor. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Anuntiu de prenumeratiune

la

AMICULU SCÓLEI

pe sem. II-lea.

Conditiiunile remanu totu aceleasi: adeca pe unu anu intregu 4 fi.; pe o diumetate de anu 2 fi. 25 cr. pe unu patraru de anu 1 fi. 25 cr. Prenumeratiunea se póte face pela dd. corespondenti, la tóte librariile precumu si la aceia cari tragu carti de vendiare din libreri'a d. S Filtsch. — Éra pentru Sibiu pe anu e 3 fi. 40 cr.; pe $\frac{1}{2}$ anu 1 fi. 95 cr., si pe $\frac{1}{4}$ anu 1 fi. 20 cr. Pentru tieri straine pe anu 30 piastri, pe $\frac{1}{2}$ 16 piastri. Abonamentulu se póte face in Romani'a la Socek & Comp., libreriu in Bucuresci. — Pentru colectanti dela 15 esemplare se dà unulu rabatu. — Rogamu pe doritori a-se grabi cu prenumeratiunea, cá se ne potemu intogmi cu tiparirea esemplareloru.

De pe anulu 1863 se afla inca pucine esemplare dela inceputu.

Sibiu, Iunie 1863.

Redactiunea.

Opiniunile mai nóue despre spiritulu omenescu.

XIII.

Cele trei facultati principali ale psihologiei vechi.

Psihologi'a pan' acumu a luat in consideratiune trei facultati principali, si le-a coordinatu un'a alteia; dar' cu tóte-ca manifestatiunile spiritului suntu fórté diverse, spiritulu totusi este numai o unitate, si astu-felu trebuie consideratu totu deun'a. Psihologii cei vechi cugetara, ca tóte celelalte poteri si facultati suntu subordonate si nascute din facultatile cunoscintiei, semtírei si ale pottei (apetitiunei). Dar' nici un'a din aceste facultati principali

nu lucra nici odata singura séu fora d' ajutorulu celoru alalte. Ce e dreptu, fia-care din aceste facultati se pare a-se manifestá, a lucrá singura, dar' acést'a e numai aparintia si nu adeveru. In sufletu, in spiritu nu e nimicu steriotipu! Sufletulu este unu organismu, ce neincetatu se schimba, nasce, cresce, stralucesce, unduléza, se misíca, se acitia: tóte cugetele, semtírele si vointiele, tóte manifestatiunile, neincetatu se contopescu unele cu altele, se impreuna cá intr'unu focularu. Nici o potere nu póte se lucre singura, cu totulu independinta de altele. Spiritulu este o unitate, precumu este si trupulu unu intregu, cu tóte-ca elu manifestéza poteri diverse. Spiritulu nu mai pentru aceea l' impartímu in mai multe fa-

cultati principali, pentru-cá se potemu precepe si petrunde mai bine o functiune a spiritului in deosebitele direptiuni in care ea se manifestéza. Dar' acésta impartíre si dismembrare dogmatica astadi nu mai este de lipsa, si astu-felu trebuie reieptata cu totul.

XIV.

Spiritulu semte.

Totu ce exista in lume, stà in o legatura reciproca, tóte depindu un'a dela alt'a, tóte influentiéza un'a asupra alteia mai multu séu mai pucinu. Fenomenele naturei, tempulu, loculu, esercéza o influentia decisiva asupra spiritului omenescu. Cine nu scie catu de mare este deosebirea intre cei ce locuescu in diverse parti ale lunei. Tienuturile nordice suntu turburi, neguróse, moróse, si astu-felu suntu si locuitorii loru: nisce ómeni melancolici si posomoriti. Tienuturile medinale si resaritene, suntu luminóse, voióse, incantatóre, astu-felu suntu si locuitorii loru: ómeni vii, ageri, isteti. Astu-felu se intempla in lumea mare, astu-felu se intimpla si in „lumea mica“ in omu adeca, caci astu-felu numescu unii pe omu. Lucrurile din afora destépta in spiritulu nostru diverse impresiuni si iritari. Aceste iritari lasa la inceputu numai nisce urme slabe, dar' ele totu mai tare se inmultiescu, pana candu in urma apuca o putere influitóre asupra spiritului nostru, si in urm'a urmeloru se prefazu in inclinatiuni séu insusâri.

Organele care primescu si conducu iritatiunile si impresiunile in omu, se numescu semtîri. Psihologi'a vechia dîce, ca omulu are cincí semtîri, si dupa conceptiunea ei, sufletulu residéza in creeri, si semtîrile mergu prin nervi si se comunica cu ei, buna óra cumu curge torentele electricu prin drotulu telegrafului. Asiá invétia psihologi'a vechia, ér' cea nóua invétia cu totul altu-mentrea. Ea dîce: omulu are mai multe semtîri decatu cincí, si tóte acestea suntu facultati psihice.

Déca dîcemu ca omulu are semtîrile vederei, audiului, gustului, mirosului si alu pipaitului, de ce se nu dîcemu si mai in colo, ca elu mai are inca si alte mai multe semtîri musculare si vitale? copîi in pantecele maicei inca traescu. Viéti'a unui copilulu nascutu de curendu se manifestéza prin semtîrile vitale (de viétia). Psihologi'a mai nóua nu se póte invoí nici de cumu cu aceea, ca semtîrile aru fi numai nisce organe trupesci neinsufletite, ca adeca vederea, audiulu, semtîrea, s'aru nasce numai atunci candu impresiunile din afara se comunica cu sufletulu ce residéza in capu in creeri. Tóte aceste acte, semtîri, se nascu nemidilocitu. Spiritulu e reversatu in totu trupulu, pentru-ca elu are lipsa de tóte organele trupesci in lucrurile sale ce le manifestéza in afara. Ba, potemu dîce, ca totu trupulu este numai o semtîre, care firesce se schimba dupa diversele organe de care se folosese si prin cari se manifestéza. Ochiulu primesce impresiunile cele mai fine, adeca valurile de lumina; urechi'a primesce nisce impresiuni mai dure, adeca valurile sunetului, etc.

Spiritulu primesce impresiunile din afora, adeca semte. Omulu la inceputulu vietiei sale in lume, fora indoiéla, nu are unu caracteru psihologicu determinatu, elu nu are consciintî'a de sine; omulu inainte d'a, avé adeca consciintî'a de sine, traesce numai dupa instinctu. Copilulu se nasce, ese in lumin'a lunei; spiritulu, ochii lui primescu valurile de lumina, elu semte, dar' nu scie ce semte. Fora indoiéla elu in cele d' antaiu díle dupa nascere nu semte ceva dorere séu ceva neplacere candu striga, dar' nu semte nice placere; numai pe incetulu devine la acést'a. Mai tardíu incepe a ficsá cu ochii unele lucruri si unele persóne ce se ocupa mai multu impregiurulu lui, apoi si mai tardíu incepe a cunosce pe mam'a, pe tata si pe fratini. Candu incepe elu azimbí? Candu incepe a gângani? care este momentulu candu in elu s'a desteptatu a-ducerea aminte, vói'a (poff'a), si consciintî'a?

Diversele impresiuni destépta pre incetulu elementele psihice. Insusirile, poterile, facultatile spiritului cu incetulu se desvólta si se cultiva. Spiritulu nunumai ca se póte cultivá, dar' are chiar' si lipsa d' acést'a. Dar' pan' candu spiritulu, facultatile se desvólta, se cultiva pana la óre-care gradu, are lipsa d' unu tempu mai lungu séu mai scurtu.

Psychologi'a mai nóua dice, ca sufletulu este o sistema, unu agregatu de poteri. Poterea vederei, audinlui, pipaitului, gustului, poterea musculara si vitala se manifestéza si in copilu. Aceste poteri le numesce Beneke facultatile primitive, pentru-ca din acestea costá sufletulu candu se nasce omulu. Tóta desvoltarea sufletului depinde dela aceste facultati. Dupa mine acést'a parere a lui Beneke este cu totul individuala si nici de cumu fundata.

Spiritulu are facultatea d'a semti, elu semte. Semtiulu este bas'a si centrulu a tóta viéti'a sufletésca. Cea din urma si cea d' antaiu manifestare a spiritului este semtiulu, facultatea d'a semti. Candu spiritulu semte radiele luminei prin ochi — dícemu ca vedemu; candu semte sunetulu prin urechi — dícemu ca audîmu. Semtírea luminei, destingerea coloriloru si misicarea aerului ce se intempla prin sunetu: adeca vederea si audiulu suntu semtírile cele mai fine, mai nobile; vederea, fora indoiéla, este semtiulu celu mai sublimu. „A morí nu e nimica; dar' a traí si a nu vedé, acést'a e nefericire!“ dice Schiller. Déca constructiunea ochiului nostru ar' fi altu-mentrea, atunci si lumea ar' trebuí se ne para altu-mentrea. Candu spiritulu semte óre-care esalatiuni séu materii decompose, dícemu ca mirósa séu gusta; semte ceva netedu séu coltiuros, caldu séu rece, dícemu ca pipaie; semte cele ce-a observatu, esperiatu, vediutu, si-face idei, atunci dícemu ca cugeta. Spiritulu candu cuprinde si pricepe ceva bine, candu judeca, face conclusiuni si lucra dupa logica, —

atuncea se numesce minte; ér' candu spiritulu se inaltia la cele supra-semtiuale, la cele nemarginite, si asculta cele d-dieesci, atunci se numesce ratiune. Spiritulu candu se repórta la dreptu séu nedreptu, si la morala, candu ide'a morala s'a prefacatu in o potere interna, atunci se numesce consciintia; mai in colo, candu spiritulu tiene in sine cele ce le-a primitu odata, le folosesce si le reproduce éra, atunci se numesce aducere-a-minte, si in urma candu spiritulu in tóte impregiurarile se arata totu acél'a-si, se manifestéza totu intr'unu chipu, atunci se numesce caracteru. Pentru o deosebire logica potemu se dícemu, ca semtírea este o consciintia subiectiva, ér' cunosciinti'a este o consciintia obiectiva. Dar' cu tóte astea semtírea si cugetarea este unu ce cu totul internu, este o facultate, o proprietate primitiva a poteriloru spirituale, desí ele suntu o deosebire graduale a acestoru poteri spirituale.

Cum trebuie se fia intognite problemele matematice si cum se se rezolveze?

(Capetu.)

4. Esemplele din matematica trebuie se fia pe catu se póte de scurte, chiare si determinate, bine intognite atatu in privinti'a limbei catu si a lucrului. Déca o problema este prè lunga, scolarului i vine greu s'o desbata din tóte partile, cá s'o pricépa si s'o tiena bine in minte; elu trebuie se piérda multu tempu, se-si in córde tóte poterile pana candu o descurca, pana candu o intielege ca ce va se dica, si apoi candu vine se desvólta si se rezolveze problem'a e desgustatu si ostenitu. Dar' de multe ori se intempla si aceea, ca scolarulu vediendu ca nu póte se descurce usioru intielesulu problemei, o iá numai asiá cá prin trécatu, de unde firesce ca apoi nu resolvéza bine. Probleme cari nu suntu chiare si determinate, facu pe scolari se le pricépa reu séu se-se indoiésca despre adeverulu lor. Afora de aceea trebuie luat si aceea in consideratiune, ca in inviéti'a de tóte dílele nu vinu lucruri asiá complicate si neintielose; apoi fiindu-ca matematic'a este sciinti'a care e mai de lipsa in viéti'a, ea inca trebuie aplicata, séu mai bine dísu, luata din viéti'a de tóte dílele.

In urma deca invetiatorulu dá exemple cari sunt gresite séu in privint'a limbei séu a lucrurilor cari le tractéza, atunci elu dá unu testimoniu de paupertate in aintea scolariloru sei, i face se-se indoiéscá despre adeverulu si auctoritatea díseloru si invetiaturiloru lui. Unu lucru acest'a, de care invetiatorulu are d'a se feri cá de gur'a sierpelui.

5. Esercitiile din matematica, chiar' si atunci candu au de scopu numai deprinderea mecanica a scolariloru, nu trebuie se fia imbracate in form'a unei probleme; ér' deca suntu probleme din matematica aplicata, astu-felu trebuie se fia intogmite, catu scolarulu numai dupa-ce va petrunde bine problem'a se scie ca cumu are d'a procede in deslegarea ei.

Acestu principu este cu totul corespundietoru scopulu la care are d'a cinti invetiamentulu elementaru din matematica; pentru-ca deca invetiatorulu dá scolariloru totu numai esericii, atunci i invétia numai o matematica mecanica, fora cá ei s'o scie aplicá vre odata si in viet'i'a practica.

Chiar' si la problemele cu numeri puri, se potu face mai multe schimbári, prin cari scolarulu devine curiosu si interesatu; de exemplu:

$$20 - 9 = ?$$

Acestu exemplu se pôte schimbá in mai multe chipuri:

1. Ce numeru se nasce candu subtragemu pe 9 din 20?

2. Ce numeru capetamu deca luamu 9 din 20?

3. Care e diferint'a intre 20 si 9?

4. La ce numeru trebuie adausu 9 cá se ésa 20?

5. Catu trebuie se mai numeramu pe lunga 9 cá se ajungemu la 20?

6. Sum'a din doi numeri face 20, unulu din acesti numeri face 9; catu face celu alaltu?

7. Care numeru este mai micu cu 9 decatu 20?

II. Déca invetiatorulu s'a ingrigitu cá problemele se fia intogmite dupa principiile, cari le espuseramu mai susu, mai remane apoi cá, elu in preluarea si resolvirea loru se-se tiene d'o metoda sanetósa.

Ce se tiene de resolvirea problemelor, invetiatorulu are se face deosebire intre problemele, cari le dá in scóla si cari le dá pe a casa. La cari le dá in scóla, trebuie mai nainte se cerce ca óre pricepu-le scolarii séu ba. Deca nu le pricepu, atunce elu are se cerce temeilu din care are se purcédá in resolvare

problemei date, si se-i face s'o pricepa, se le arate calea sigura pe care voru poté-o deslegá, si apoi in urma se-i puna s'o deslege si ei.

Scolarii pôte se nu pricepa problem'a din aceea cauza, ca ei nu pricepu si nu le e cunoscutu lucrulu, de care se vorbesce in acea problema, séu pentru-ca nu potu se afle raportulu numerului necunoscutu catra celu datu. Ce s' atinge de cele d'antai, invetiatorulu trebuie se esplice scolariloru cuvintele si lucrurile ce vinu inainte in problema si scolariloru suntu necunoscute; ce se tiene de cele d'a dóu'a, inca trebuie se conduca pe scolaru prin intrebari din o parte si din alt'a la raportulu ce se afla intre numerii cunoscuti si necunoscuti, pentru-ca d'acea depinde posibilitatea d'a resolvá problem'a data.

Asiá d. e. deca ar' fi a se resolví problem'a urmatóre: „Catu de mare e pondulu curatu alu unui transportu séu incarcaturi de cafea, deca pondulu en gross alu acelei incarcaturi e de 3680 puncti, ér' tar'a de $4\frac{1}{2}$ procente?“ atunci invetiatorulu ar' trebui se esplice scolariloru ce insemnéza „pondulu curatu, pondulu en gross, tara *)“ si procentulu“ si totu d'o data cu acésta explicatiune pôte spune invetiatorulu ca pondulu en gross este o suma, ce costá din tara si din pondulu curatu, ca numerulu necunoscutu se afla din sum'a a doi numeri si din unulu din acei numeri, prin urmare trebuie aplicata subtractiunea, adeca tar'a trebuie subtrasa dela pondulu en gross. Dar' fiindu-ca tar'a nu e data in puncti ci in procente, astu-felu punctii trebuie computati mai nainte dupa pondulu tarei, deunde se nasce apoi o alta intrebare, adeca cumu se pôte afla in puncti tar'a, care e datu in procente. — Fiindu-ca tar'a contine $4\frac{1}{2}$ procente, adeca la fia-care 100 puncti en gross se compute $4\frac{1}{2}$ puncti tara, astu-felu tar'a pentru intréga incarcatur'a trebuie se cuprinda d' atatea ori $4\frac{1}{2}$ puncti de cate ori se cuprindu 500 puncti in 3680 puncti. O 100 de puncti se cuprinde in 3680 puncti de 36. 8, prin urmare tar'a inca trebuie luata de 36. 8. ori $4\frac{1}{2}$ puncti, adeca 165. 6 puncti. Subtragun-

*) Pondulu en gross numitu si brutto, se numesce greutatea unei marfe asiá cum se afla ea pachetata séu asiédiata in buti, ladi séu in saci; tar'a se numesce greutatea ce o au aceste buti, ladi séu saci dupace se descarca marfa din ele; ér' pondulu curatu numitu si netto, este greutatea ce o are marfa singura fora de butile, ladi séu sacii in care a fostu asiédiata.

duse acésta tara de 165. 6 dela 3680 puncti en gross, ese pondulu curatu 3514. 4 puncti.

Deca invetiatorulu va luá bine sama la cele ce s'au disu in principiulu alu treilea despre cumu se fia intogmite problemele si cumu se procedá in prelucrarea si resolvarea lor: atunci scolarii si-voru castigá unu exercitiu si o siguritate catu se póte mai mare in resolvarea problemelor, i va pune in stare d'a se sci folosí in viétia de cele ce le-au invetiatu in scóla, si d'a se cultivá si mai de parte.

Ordinatiuni.

„Wiener Zeitung“ din 21. Iuniu a. c. anuatiá: „Maiestatea sa c. r. apostolica, dupa incuviintiarea prè inalta a Statutulu pentru consiliulu instructiunei publice, s'a induratu prè gratiosu cu decisiunea prè inalta din 15. Iuniu a. c. a denumi pre profesorulu dela universitatea din Praga, Dr. Leopold Hasner Cavaleru de Artha, de presiedinte alu consiliului instructiunei publice cu rangulu unui siefu de sectiune.“

Statutulu prèinaltulu sanctionatu pentru consiliulu instructiunei publice.

§. 1. Consiliulu instructiunei publice, dupa cuprinsulu preinaltulu autogratu din 20. Octombrie 1860, are misiunea d'a pertractá si representá cestiunile scientifice si didactice ale instructiunei publice, cá o corporatiune independinta consultátore, si d'a sierbí in acésta privintia cá unu consiliu ad-latus ministerieloru si celoru alalte deregatorii centrale administrative incredintiate cu conducerea instructiunei.

Dreptu-aceea ministrii si siefi posturilor centrale, in tóte trebile scientifice si didactice ale instituteloru de instructiune supuse lor, voru ascultá suatulu consiliului de instructiune.

§. 2. De sfer'a consultatiuniloru consiliului de instructiune, in catu e vorb'a din punctu-de-vedere scientificu si didacticu, se tienu urmatóarele :

- a) Proiecte de legi si ordinatiuni;
- b) Redicarea de institute de instructiune, straformarea, recunóscerea si sistarea séu stergerea lor;
- c) Denumirea si stramutarea consiliariloru scolastici, a directoriloru, profesoriloru si invetiatoriloru de pela institutele mai inalte, a directoriloru de pela scólele capitale normale, precumu si intarirea docentiloru privati;
- d) Esaminarea cartiloru scolastice, cari voru fi d'a se

introduce d' aci inainte si aceloru cari se afla introduse pan' acuma;

- e) Denumirea si ocuparea comisiuniloru esaminátore;
- f) Regularea si largirea instituteloru impreunate cu institutele de invetiamentu precumu: biblioteceloru, cabineteloru, museieloru s. a. precumu si denumirea deregatoriloru incredintiati cu conducerea acestoru institute.

Ministeriele, cancelariile: ungara, transilvana si croato-slavona se voru pune in contielegere cu acestu consiliu de instructiune, in cele ce se atinge de trebile, despre care au d'a decide aceste deregatorii centrale.

§. 3. Reporturile finale ale consiliariloru scolastici, ale directiuniloru si ale comisiuniloru esaminátore, precumu si ale seminariloru filelogice, ale biblioteceloru si ale museieloru s. a. suntu d'a-se asterne acestui consiliu de instructiune.

§. 4. Pe-lunga acést'a consiliulu de instructiune are d'a face iniciativa in tóte trebile acestea scientifice si didactice.

§. 5. Parerile si propusetiunile deliberate de consiliulu instructiunei, trebuie asternute ministriloru respectivi séu siefului dela postulu centralu, fora d' acarui incuviintiare nu e permisu a se publicá.

Consiliulu instructiunei trebuie totu de un'a incunoscintiatu despre decisiunea ce s'a facutu, ori ca s'au primitu parerile si propusetiunile lui, ori ca s'au modificatu, ori ca s'au respinsu.

§. 6. Consiliulu de instructiune, dupa deosebitele ramuri ale instructiunei publice, se imparte in cinci despartieminte:

- a) Universitatile;
- b) Gimnasiile;
- c) Institutele mai inalte tehnice, scólele reale si de studie speciale;
- d) Academiile si scólele artistice;
- e) Scólele populare.

Alte institute de invetiamentu, cari aici nu se afla esprese cu numele, se voru relegá la acél'a despartiementu de care se voru apropiá ele mai tare in privintia invetiaturei ce o tractéza.

§. 7. Din cele cinci despartieminte ale consiliului de instructiune, celu d' antaiu se imparte in patru sectiuni dupa cele patru facultati.

Institutele teologice ale evangeliciloru voru fi reprezentate prin o sectiune deosebita.

Alu doilea si alu treilea despartiementu forméza o sectiune propria, acarorei membrii toti la olalta, pe

lunga grupele principale ale terenelor de invetiamentu ce se tienu d' acele institute, mai au inca d'a representá si partea didactica a acelor'a.

Despartiamntulu alu patruea si alu cincelea forméza fia-care cate o sectiune. Pentru celelalte institute cari suntu impreunate cu institutele de invetiamentu, nu se forméza nici unu despartiamntu deosebitu in consiliulu instructiunei, ci de afacerile acestoru institute se va ingrigi sectiunea aceea din consiliulu instructiunei, fcareia i este incredintiatu institutul de invetiamentu.

§. 8. Membrii consiliului de instructiune ce se tienu de singuraticele sectiuni, suntu parte d' aceia, cari locuescu in Vien'a, parte cari-si au locuintiele loru afora.

§. 9. Numerulu consiliariloru de instructiune, cari voru locui in Vien'a, va fi de 33 membri, adeca pentru cele patru sectiuni ale despartiamntulu antaiu, cumu si pentru sectiunea instituteloru teologice evangelice pentru fia-care cate trei, pentru despartiamntulu alu doilea si alu treilea pentru fia-care cate siese, pentru alu patruea si alu cincelea despartiamntu pentru fia-care cate trei.

§. 10. Afora de Vien'a in tierile singuratices se va denumi unu numeru corespundietoru cerintieloru de membri ai consiliului de instructiune.

Propusetiunile ce le voru face ei de sine séu la indemnulu consiliului de instructiune, se voru esamina de catra sectiunile respective.

In casuri grave, membrii respectivi esterni ai consiliului de instructiune se voru convocá la Viena se iee parte la consultatiuni.

§. 11. Fia-care sectiune a consiliului de instructiune pertractéza si se intielege intre sine despre trebile ce i s'au asemnatu.

Pentru pertractarea obiecteloru, ce se tienu de mai multe séu de tóte sectiunile, la provocarea presiedintelui, se voru aduná tóte sectiunile respective in siedintie comune.

§. 12. De membri ai consiliului de instructiune pentru deosebibile sectiuni se voru denumi barbati d' aceia, dela ale acaroru servitie pe campulu sciintieloru si alu artiloru, séu dela acaroru capacitate didactica séu cunoscintia acurata despre starea culturai si a deosebiteloru lipse in tierile si la natiunile imperiului se póte asteptá, ca ei voru representá aceste interese si pe campulu instructiunei publice, si astu-felu voru inaintá instructiunea publica.

§. 13. Membrii consiliului de instructiune voru fi denumiti pe trei ani.

Totu dupa trei ani a trei'a parte din membrii cu locuinti'a in Vien'a voru pasi afora din consiliu, dar' se potu erasi denumi. Asemena se va portá de grige cá membrii consiliului de instructiune si afora de Vien'a se se preinnoésca totu dupa trei ani. Denumirea o face imperatulu la propúnerea presiedintelui.

§. 14. Fa-care sectiune e in dreptu a luá de ajutoru in unele casuri barbati de specialitate, fia ei din alte sectiuni, séu chiar' si d' aceia cari nu se tienu de consiliulu instructiunei. Propusetiunea pentru acést'a o póte face presiedintele séu vr'unu membru alu sectiunei. Sectiunea are dreptulu d'a decide despre acést'a.

Pentru alogerea unui astu-felu de barbatu de specialitate sectiunea are de lipsa se esopere incuviintiarea presiedintelui. Alesulu are votu decisivu.

§. 15. In fruntea consiliului de instructiune stá cá conducatoru presiedintele aceluiasi consiliu. Pentru acést'a deregatoria de statu, imperatulu va denumi unu barbatu de sciintie.

§. 16. Elu duce presidiulu la siedintiele comune ale sectiuniloru. La intemplare candu elu ar' fi impedecatu, lu-suplinesce vr'unu membru alu sectiunei ce-lu denumesce elu. Ér' la intemplare candu presiedintele ar' fi impedecatu tempu mai indelungatu, elu va propune unu membru alu consiliului de instructiune, ce va fi insarcinatu se suplinésca pe presiedintele.

§. 17. Candu voturile suntu egale, presiedintele decide. Elu indruméza opiniunile consiliului de instructiune — daugandu totu de un'a si parere lui propria — la ministrulu respectiv séu la siefulu postulu centralu.

§. 18. Totu dela acestia primesce elu si impártásirile despre dispusetiunile, ce au d'a le face ei in trebi d'ale instructiunei.

§. 19. Presiedintele consiliului de instructiune va capeté langa sine nisce concepisti cunoscuti cu legile in vigóre ale instructiunei, precumu si manipulantii si servitorii de lipsa.

§. 20. Membrii consiliului de instructiune pana candu suntu in activitate au dreptulu se se folosésca de acestu titulu. Ei pentru servitiiele loru voru fi remunerati amesuratu. Barbati de specialitate alesi din candu in candu voru avé totu acel'asi dreptu la remuneratiune si la alte diete de caletoria, precumu au si membrii consiliului de instructiune.

— Éta acést'a este statutulu! Mai tóte diurnalele straine vorbescu reu despre elu din puntulu dreptulu.

Dar' noi nu putem vorbi decatu din punctu scientificu; si din acestu punctu-de-vedere dicemu, ca asiá ceva amu doritu de multu.

Noi amu fi in totu dreptulu a reprobá acestu consiliu de instructiune, candu acumu de trei ani am fi facutu si noi de noi ceva pentru redicarea si inaintarea instructiunei. Ei! dar' facu'amu ceva? nimicu, astu-felu dar' iniciativ'a trebuiá s'o faca cineva, cá se ne mistcamu din trist'a nepasare in acarei bracie ne-amu aruncatu. — Erarchiele nóstre besericesci, déca ele se tienu asiá mortísiu de scóla, ar' trebui — si noi dorimu fierbinte acést'a — se infintieze comisii si nodale permanente, care pentru noi ar' inlocui acestu consiliu de instructiune, si caror'a noi ne-am inchiná cu totii. Frumósa este constitutiunea beserecei nóstre si in asta provintia, numai catu trebeu pusa si in lucrare!

(Red. A. S.)

Dela venerabilulu ordinariatu greco-resariteanu din Sibiiu, ni se impartasi urmatórea

Instructiune pentru comisarii scolari, si investietori privitóre la conferintiele scolare din anu 1863.

De comisari suntu renduti:

1. Nicolau Soiu, parochu si investietoriu la Turchesiu, pentru protopopiatulu Sibiiului I. si alu II, — alu Miercurei, Nocrichului, Birgisiului si Cincului mare; cu locurile de conferintie: Sibiiu pentru pptele Sibiiului I. si II; — Mercurea pentru protopopiatulu Miercurei; Nocrichulu pentru pptele Nocrichului, Birgisiului si Cincului mare.

2. Georgiu Belisimu invetiat. la Brasiovu, pentru protopopiatele: Chiórei, Solnocului I. si II, Bârgelui si Turdei de susu; cu locurile de conferintie: Fauresci pentru protopopiatulu Chiórei; — Chiuesci, pentru Solnoculu I. si II; Borgoprund, pentru pptulu Bârgelui, si Idicelu pentru pptulu Turdei de susu.

3. Dimitriu Cioflecu invetiat. la Brasiovu in pptele Clusului de susu si diosu, secului, ungurasiului si Turdei de diosu; cu locurile de conferintie: Clusiu pentru pptele Clusului de diosu si secului; — Calat'a mare pentru pptele Clusului si ungurasiului; — la Agârbicuiu pentru ptulu Turdei de diosu.

4. Dimitriu Contianu invet. in Sibiiu pentru pptele Brasiovlui I. si II; Branului, Treiscaunilor, Highigului, si alu Fagarasului I. si II.; cu locurile de conferintie: Brasiovu, pentru pptele Brasiovlui I. si alu Branului; Uzonu pentru pptele Brasiovlui II, alu Highigului si Treiscaunilor; — Fagarasiu pentru pptele Fagarasiului I. si II.

5. Ioane Petricu invet. la Sacele, pentru pptele; Hatiegului, Deveii, Dobrei, Iiie si alu Zarandului; cu locurile de conferintie: Hatiegu pentru pptulu Hatiegului; — Dev'a pentru pptulu Deveii, — Dobr'a pentru pptele Dobrei si Iiiei, — Baitia pentru pptulu Zarandului.

6. Avrahamu Pecurariu invet. la Dobr'a pentru pptele. Muresiului, Tarnavei de susu si diosu, si Muresiu — Osiorheliului, cu locurile de conferintie: la Alm'a pentru pptele Tarnavei de susu si de diosu, la Muresiu Osiorheliu pentru pptulu Muresiu-Osiorheliu.

7. Ignatiu Mandocea invet. la Cincu-mare, pentru Mediasiu, Sighisióra, Palosiu si Cohalmu; cu locurile de conferintie la Mediasiu, pentru acestu ppiatu, la Sighisióra asisderea, si la Palosiu pentru pptele palosiului si alu Cohalmului.

8. Ioane Dorca invet. la Secele, pentru pptele Sasu-Sebesiului, Belgradului, Zlatnei de susu si de diosu, si alu Lupsiei; cu locurile de conferintie: Sasu-Sebesiu pentru acestu ppiatu, — Celna pentru pptulu Belgradului. — si Abrudu pentru pptele Zlatnei de susu si diosu, si alu Lupsiei.

9. Ioane Dobreanu invet. la Brasiovu, pentru pptele Orescia, Ioajulu de susu si diosu; cu locurile de conferintie; Oresita pentru acestu ppiatu, si Hondolu pentru pptele Joajului de susu si diosu. (Vá urmá.)

Sciri scolastice.

Cetimu in Buciumulu urmatorele:

„Suntu trei ani in fine de candu in Bucuresci se formá unu comitetu Macedono-Romanu care-si propuse desteptarea romanismului in fratii nostrii din Turcia Europei, si se si anuntia acésta printr'unu apelu la patriotismulu totoru Romaniloru.

„Foiele grecesci turbau din tóte partile sfasiandu si calomniandu acestu comitetu, si erá naturale acést'a. Este vecsatoriu lucru pentru cei-ce posedu ceva, fara se scie, cum, candu se aréta hotii de pugubasi ai acelui lucru.

„Comitetulu Macedono-Romanu n'a cerutu nimicu mai multu de catu se se fondeze cateva biserici in cari se se tienu servitiulu divinu in limb'a romana prin satele si orasiile romanesci din Turcia Europei, si se se fondeze si o scóla in Macedonia care se produca preoti, cantareti si cei alti servitori ai altarului ortodocsu. Correspondinti'a s'a tinutu multu timpu, despre acésta afacere nationale, cu Viena, cu Pesta, Constantinopole si cu cele mai multe orasie din Turcia Europei, pe unde se dasescu mai multi Romani. Avemu multe scrieri a caroru publicare credemu ca aru aduce placere lectoriloru nostrii, ne marginimu insa asta-di a-le transmite numai una pe care priimimu de la satele Bojdovu si Siatra, cu sigiliulu comunei, pe care sigiliu din nenocire nu-lu putemu infacisiá.

„Noi publicamu acésta scrisóre astu-feliu cum este scrisá tienuendu numai ortografi'a nóstra (noi a nóstra R. A. S.), spre a se vedea ca se gasescu prin acele locuri Romani cari scriu fara mare deosebire de Bucuresceni

Buzdovu 8. Maiu 1863.

Respectabile comitatu alu Macedo-Romaniloru.

Cu bucuria inespimabile amu priimitu adjutulu de cinci-dieci lire tramisu de catre onorabilele comitatu.

Membrii de acestu comitatu suntu acumu convinsi de-spre starea in care ne gasimu noi Macedono-Romanii din Buzdovu si Siatra. Cu tóte cá suntemu de multu timpu departati din fratii nostri a Principatelor-Unite, si suntemu sub unu jugu nesuferitu, impregiurati de diferite natie, inse amu pazitu pana asta-di limb'a nóstra si sentimentele Romane. De acésta insciintiati ca in tier'a Romanésca s'a formatu unu asemenea comitatu, a caruia scopu este de a dá o nóua vieția la noi, grabnicu amu tramisu pe Chehaia nostrulu D. Constantin Anagnosti pentru a face cunoscutu onorabilelu comitatu, ca avemu mare dorintia de a pune fundamenturile a unei scóle Romane, si a audi in biserica sant'a Evangelia in limb'a Romana. Inse siliti in tóte dílele de a plati mai multe tribute impuse de catre guvernamentulu nostru, si suferindu prè multu totu d'a una de amplioiatii superiori si inferiori a guvernamentulu turcescu, n'avemu midilócele trebuincióse pentru implinirea dorintiei nóstre. Pentru acésta rugamu ferbinte pe onorabilele comitatu cá se ne tramite bani pentru edificiuu scólei, care are s'a fie cea antea in Macedono-Romania.

Recunoscinti'a nóstra catre onorabilele comitatu va fi eterna.

Chehaelele din	{ Loenlu }	Chehaelele din
satulu Buzdova.	{ Sigilului. }	satulu Siatra.

<i>Παναγιότη χατζι αδάμο κιχαία</i>	<i>Αίνα Γιόργη</i>
<i>Γιαννου δημητρη κιχαία</i>	<i>Στεργιο Στεφο</i>
<i>Χατζι Τόρη κιχαία</i>	<i>Τιηός Ιοάννιου</i>
<i>Γιόργη σεργίν κιχαία</i>	<i>Στεριου Μισιόυ</i>
<i>Διμου Ιοάνου κιχαία</i>	<i>Μίτρα Αδονάσι</i>
<i>Μησιού Ααζ κιχαία</i>	
<i>Νιτζου Νικολαου κιχαία</i>	

„Mai trebuie facutu din nou apelulu nostru catre animile patriotiloru Romani? Trebuie se mai spunemu ca la celu antaiu apelu alu nostru abia s'a adunatu mica suma despre care este vorba in acésta scrisóre si abia inca pe atatu cari stau la casierulu D. St. Boscu? Trebuie ca numai natiunea romana se-si aréte tóta mic-sorimea ei, tóta putinetatea ei si in sentimentele cele mai inalte, cele mai nobili, fara cari o natiune nu póte se esiste? Noi, cari contribuimu pentru atatea natiuni straine, pentru atatea persóne chiar' nu putem scóte, pentru o asemenea cestiune, pentru reinvierea a doue milióne de frati ai nostri de sange, amortiti prin narcoticulu cu care i-a adeptu strainulu, nici atata catu trebuie pentru o biserica si a scóla? Dara trebuia se figureze mai multu Romani cari se fi datu fia-care, celu pucinu, o suta de lire, intr'o natiune in care se gasescu sutimi de ómeni, cari se aibe 7, 8, 10, 15, 20 si 30 mii galbeni venitu pe anu, intr'o natiune in care

e gasescu ómeni cari se aibe 100, 200 mii galbeni venitu pe anu, precum Stirbei, Sturzea etc.; in care se gasescu banchieri si comercianti cari invirtescu milióne pe totu anulu in comercurile loru, care natiune numera in fine numai in Statulu séu celu liberu cinci milióne de individe!“ Buciumulu are dreptate!

Literatura.

Recensiuni. Fisic'a scóleloru primare. Traductiune de **I. Ionescu.** Bucuresci. In tipografi'a I. Heliade si asociati, 1863.

Acésta carticica de 143 pagine ne sosi dílele acestea. Lips'a astoru-felu de scrieri in scólele primare séu populare, si peste totu la poporulu romanu este fórte semtita.

Carticic'a de care ne e vorba e o mica traductiune in forma catichetica, dar' usióra si bine adaptata priceperei copiiloru. Este inse o fatalitate la noi romanii, care si scrierile cele mai bune scolastice le face neaplicabile in manile copiiloru pentru cari suntu scrise, séu celu pucinu ingreuziéza fórte multu introducerea loru, — si acésta fatalitate este ortografi'a. Noi cei din cóce prè voimu a ne tiené de etimologia; fratii nosti de din colo nesocotescu cu totululu totu etimologi'a, si scriu fia-care dupa cumu i taia capulu, de multe ori stai se credi ca scriu numai de claca, intielegemu in privinti'a ortografiei. Acésta enorma divergintia in scrierile nóstre casiana o dauna nereparabila pe campulu instructiunei, unde, scie fia-care, este de lipsa cea mai mare uniformitate si consecintia chiar' si in lucrurile cele mai neinsemnate. D' acésta fatalitate patimesce si carticic'a de care vorbimu; ortografi'a cu care e scrisa e in cea mai mare parte curiósa, si scalimbata, prin ce limb'a pierde fórte multu din tipulu ei romanu. Dar' ortografi'a se tiene numai de form'a esterna a unei scrieri; meritulu si valórea interna a acestei carticele este necontestabilu, si noi in lips'a astoru felu de scrieri o recomandamu din totu adinsulu invetiatoriloru nostri si chiar' pentru introducere in scólele popularepaná ce va aparé alt'a mai buna de felulu acest'a. Am facutu pan' acuma aceea trista esperintia ca cartile maicusama scolastice de din colo, multe pucine cate suntu, se latescu fórte cu greu la noi cei de din cóce, cu tóte-ca acumu s'a redicatu aceea legé rusinatóre, care oprea trecerea fruptelor literarie de peste Carpati aici la noi. Caus'a acestei greutati, intre altele, póte ca suntu pretiurile loru cari pana candu ajungu aici la noi se urca de multe ori cu a trei'a parte si mai bine. Astu-felu noi vomu reproduce de proba in foi'a róstra unu capítulu seu dóue din acésta carte scolastica. Pretiulu e 80 cruc. si se póte trage din librari'a S. Filtsch.

Respunsuri.

Membriloru Societatiei, besericesci-literarie a teol. rom din Viena. **Fabiol'a** am primit'o; primiti si d'vóstra multimirile nóstre! am avisatu librari'a S. Filtsch cá se se aprovisiuneze cu acestu opu, care s'asi adresatu in asta privintia.